

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินผลความสำเร็จของโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ และเพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ประชากรตัวอย่างที่ใช้ศึกษามีทั้งหมด 4 กลุ่มคือ เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ, เจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่เป็นผู้ดำเนินโครงการฯ, ผู้นำชุมชน และ เกษตรกรผู้เข้าอบรมแต่ไม่เข้าร่วมโครงการ

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ มีความสำเร็จ โดยหลังจากเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐโดยการขุดสระน้ำ, ช่วยเหลือด้านพันธุ์พืช, พันธุ์สัตว์และสนับสนุนเงินทุน 5,000 บาท โดยจัดสรรที่ดินของตนออกเป็น 4 ส่วนตามหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ ในการเข้าร่วมโครงการเกษตรกรจะเพาะปลูกพืชที่หลากหลายซึ่งมีทั้งพืชสวนครัว พืชสวน สวนผลไม้ เลี้ยงไก่ และปลา ทำให้สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น โดยสามารถอธิบายความสำเร็จตามประเด็นดังนี้

1. ด้านเทคโนโลยี สามารถทำให้เกษตรกรนำเอาภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาผสมผสานร่วมกับภูมิปัญญาสมัยใหม่ที่ได้รับการฝึกอบรมจากโครงการมาใช้ร่วมกันได้ ที่สำคัญพบว่าการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาการผลิตระหว่างเกษตรกรด้วยกันและการเพิ่มทักษะในการผลิตโดยอาศัยองค์ความรู้จากสถาบันราชภัฏ โดยการประสานงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

2. ด้านเศรษฐกิจ จากการหลากหลายของชนิดพืชที่เกษตรกรปลูกและสัตว์เลี้ยง ทำให้เกษตรกรมีรายได้ประจำเป็นรายวันจากการจำหน่ายพืชสวนครัวเฉลี่ยวันละ 300-500 บาท ต่อวัน และมีรายได้หลักจากการจำหน่ายผลไม้ และสัตว์เลี้ยง ซึ่งจะมีปีละ 1-2 ครั้ง อีกทั้งยังทำให้งดต้นทุนในการครองชีพของเกษตรกรต่ำลงเนื่องจากภาระค่าใช้จ่ายด้านอาหารลดลง

3. ด้านทรัพยากร พบว่ามีการเกื้อหนุนกันระหว่างทรัพยากรพัฒนา (วงนอก) สามารถนำมาใช้ผลิตทรัพยากรของท้องถิ่น (วงใน) ทำให้เกิดการผลิตตลอดปี และได้ผลผลิตสูงขึ้น

4. ด้านจิตใจ พบว่าเกิดการรักใคร่กลมเกลียว ช่วยเหลือกันมากขึ้นในชุมชน เกิดจิตใจที่มุ่งพัฒนาทั้งความรู้ของตนเอง และพัฒนาชุมชนของตนเองให้ดีขึ้น

5. ด้านสังคม พบว่าไม่สามารถสรุปได้แน่ชัดว่าความสำเร็จด้านสังคมที่ชุมชนมี เช่นการเผยแพร่ชื่อเสียงความสำเร็จของชุมชน เกิดจากโครงการฯ ทั้งหมดเนื่องจาก เกษตรกรในแต่ละตำบลที่เข้าร่วมโครงการจะมีเพียง 3 คนเท่านั้น กอปรกับต้องอาศัยปัจจัยอื่น ๆ อีกมาก แต่ก็มีแนวโน้มว่าสังคมของชุมชนจัดขึ้นเนื่องจากเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมที่ดีของผู้เข้าร่วมโครงการฯ จากประชาชนทั่วไป

ปัญหาจากการดำเนินโครงการมีเพียง 2 ประการคือ

1. การขาดการประสานงานกันในระหว่างกรมปศุสัตว์, กรมพัฒนาที่ดิน และกรมประมงในเรื่องของความพร้อมเพียงในการช่วยเหลือเกษตรกร

2. สภาพดินในทางพื้นที่ ที่มีสภาพเป็นดินเปรี้ยว ต้องมีการปรับสภาพดินก่อนการเพาะปลูก ทำให้แผนงานที่วางไว้ไม่เป็นไปตามที่กำหนด

ข้อค้นพบจากการวิจัยพบว่า “ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการสำเร็จ” มาจากปัจจัยที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการคือ 1. การมีแหล่งน้ำที่พอเพียง 2. ความขยันหมั่นเพียรของเกษตรกร และ 3. ความสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ของรัฐที่มีต่อเกษตรกร